

Varför har EU förbjudit glödlampor?

Publicerad: 16 mars 2009, 09.30. Senast ändrad: 16 mars 2009, 10.27

LAMPBYTET I år börjar glödlamporna fasas ut i alla EU-länder. Mer energieffektiva lampor ska spara både el och koldioxidutsläpp. Men lågenergilamporna som den ersätter som ljuskälla innehåller kvicksilver, ett farligt miljögift. På några års sikt kommer istället lysdiodlampor att slå igenom stort, tror branschen.

I september stoppas de klara 100-wattsglödlamporna och de matta glödlamporna. Beslutet är taget och det finns ingen återvändo. Ett år senare ryker 75-wattarna, 2011 är det 60-wattarnas tur, och året därpå stoppas obönhörligen lamporna på 40 och 25 watt.

”Dags att börja hamstra glödlampor” är det många som tycker på bloggar och i olika internetforum. Det kan man förstås göra, eftersom glödlamporna får användas så länge de finns kvar. Det som förbjuds är nyttillverkning och import av glödlampor i EU.

• Varför förbjuds glödlampor?

Det är ett sätt för EU att snabbt och enkelt minska sina utsläpp av koldioxid. Glödlampor är ineffektiva och omvandlar bara 10 procent av elen till ljus. Resten blir värme. Lågenergilampor är betydligt mer effektiva, en lågenergilampa på 11 watt ger lika mycket ljus som en 60 wattsglödlampa.

De sammanlagda energibesparingarna i EU blir stora genom att skrota glödlampor. I hela EU beräknas 40 TWh (terawattimmar) el kunna sparas. Siffran kan jämföras med den svenska kärnkraften som ger cirka 65–70 TWh el.

Eftersom elen i Europa oftast produceras i kolkraftverk, blir det mindre koldioxidutsläpp om ljuskällorna inte slukar så mycket el. Det handlar om åtskilliga tiotals miljoner ton i minskade utsläpp.

• Lågenergilamporna innehåller ju kvicksilver. Hur farligt är det?

Lågenergilampor får innehålla max fem tusendels gram kvicksilver. När lampan blir varm förångas kvicksilvret och den fylls med ångan.

Så länge lampan är hel är kvicksilvret ofarligt eftersom det är inneslutet. Problemet är om lampan går sönder.

– Om en varm lampa går sönder ska man stänga dörren, öppna fönstret och lämna rummet i 20–30 minuter. Det finns dåligt med kunskap om hur

Fakta

Klarar vi oss utan glödlampor?

Namn: Carina Herza.

Ålder: 43 år.

Arbete: Säljare i lampbutik.

Bor: Vårby Gård i Huddinge.

Familj: Vuxen dotter och tre barnbarn.

Kunderna i

Ljushusets butik vid Fridhemsplan i Stockholm är oroliga. Många undrar om de ska hamstra glödlampor. Carina Herza har sålt lampor sedan hon var 20, nu ägnar hon mycket tid åt att förklara vad som sker.

– Det är bra att de mest energikrävande glödlamporna försvinner.

Lågenergilamporna finns, dock inte för alla armaturer.

Halogenglödlampor finns redan, men de matta kan försvinna.

Lyktlamporna försvinner, men

mycket kvicksilver som kommer ut i luften, men vi tycker att man ska tillämpa försiktighetsprincipen, säger Göran Gabling vid Kemikalieinspektionen.

Efter en stund kan resterna av lampan samlas ihop med en bit kartong och läggas i en glasburk med lock. Golvet bör torkas med en fuktig trasa som också läggs i burken som lämnas som miljöfarligt avfall vid återvinningsstationen. Använd inte dammsugare.

Uttjänta lågenergilampor måste lämnas till återvinning så inte kvicksilvret hamnar i soporna. Men analyser av hushållens soppor visar att vi sällan slänger lågenergilampor och lysrör där. 80 procent samlades in under 2008, enligt El-kretsen. Men Naturvårdsverket vill att ännu fler samlas in, för att ha koll på kvicksilvret. Glödlampsförbudet kommer samtidigt att leda till att mindre kvicksilver sprids i naturen. Mycket av det kvicksilver som faller ned över naturen kommer från eldning i kolkraftverken.

• Om man inte gillar lågenergilampor, då?

– Köp en halogenlampa med skruvsockel istället. Den är dimbar och ger ett krispigt ljus. Det finns två typer, en som kostar 20 kronor och sparar 30 procent el och en som sparar 50 procent och kostar strax över hundra kronor, föreslår Magnus Frantzell, vd för branschorganisationen Belysningsbranschen.

LED-lampor, lysdiodlampor, kommer stort, men är fortfarande dyra. En lampa kostar uppemot 400 kronor idag. Men då brinner den 45000 timmar, jämfört med glödlampans 1000 timmar.

Lågenergilampor är en parentes, anser Magnus Frantzell.

energislåda
diodlampor, kommer
allt mer.

– Men det varma ljuset,
tonat i rosa eller brunt,
som vi i Norden vill ha,
får vi klara oss utan.
Åtminstone tills
efterfrågan kanske
driver fram nya
lösningar.

INGRID PERSSON

SUSANNA BALTSCHJEFFSKY

susanna.baltscheffsky@svd.se

